

Undervisningsprog på Ahlmann-Skolen

En stor aflevering fra Ahlmann-Skolen i februar 2023 indeholdt et righoldigt materiale spændende fra karakterprotokoller og forsømsmelsesprotokoller til masser af elevbilleder og -lister, billeder fra arrangementer og udflugter og små lærerportrætter i rammer.

Materialet har kun været igennem en første sortering for at skabe et foreløbigt overblik og venter nu på arkivering.

Den første sortering afslørede, at Genforeningen 1920 på Ahlmann-Skolen ikke kunne gennemføres på én gang.

Vi fandt denne karakterprotokol for Ahlmann-Skolens dansk-sprogede afdeling:

Protokollens titel angiver vel, at der må være en anden del af Ahlmann-Skolen med et andet undervisningsprog og en hurtig undersøgelse viste, at det andet undervisningsprog var tysk.

Hvad var baggrunden for det?

I perioden 1906-1908 blev der bygget en ny skole på Kejser Wilhelms Allé, som en højst tiltrængt udvidelse og fornyelse af skolekapaciteten i Sønderborg.

Byens indbyggertal var hastigt stigende først i 1900-tallet, i år 1900 var der 5.522 personer og i 1910 var tallet steget til 10.042.

I det hele taget var det en by i stærk vækst med byggeriet og ibrugtagelsen af marinestation og skibsartilleriskole i 1905-1907 som en af vækstmotorerne, der hentede mange håndværkere og militærfolk til byen.

Skolen på Kejser Wilhelm Allé blev bygget som en kommunal drengeskole, idet den tyske skole havde adskilt kønnene i undervisningen:

Pigerne gik i tre små kommunale skoler fra først i 1800-tallet, Karoline Amalie-skolen, Wilhelmineskolen og Rektorskolen, belig-



gende ved kirketorvet, fra (det nuværende) Ringridermuseet til nuværende VUC.

I forbindelse med Genforeningen blev skolevæsnene i Sønderborg reorganiseret efter de nye danske forhold, men både byen og skolevæsnene var stærkt mærket af forholdene under første verdenskrig.

Byen havde mistet ca. 2.500 af sine indbyggere ved nedlæggelsen af marinestationen og en vis fraflytning ved adskillelsen fra Tyskland. Byens befolkning havde lidt nød under krigen og byens ressourcer var stærkt nedslidte. Det gjaldt også byens skoler, der havde været uden varme og uden vedligeholdelse, da krigen havde krævet alle ressourcer. For skolerne var nøden blevet forstærket af, at mange lærere havde været indkaldt under krigen og sammen med sult, kulde og den spanske syge sidst i 1918 havde det ført til meget stort elevfravær og disciplinære vanskeligheder på skolen på Kejser Wilhelms Allé.



Skolen på Kejser Wilhelms Allé. Skolen fik i 1937 navnet Ahlmann-Skolen i forbindelse med, at endnu en ny skole kom til, Sct. Jørgens Skole

Billede af Karoline Amalie-skolen. Denne og Wilhelmine-skolen blev revet ned i forbindelse med anlægget af tilkørslen til Chr. X's Bro 1929. Rektorskolen blev revet ned i 1936, da Sct. Jørgens Skole blev bygget



Reorganiseringen skete altså under vanskelige forhold, der måtte tage hensyn til elevgruppens sprog, undervisningsmaterialerne, lærerne til rådighed og skolebygningernes tilstand.

Så der var på samme tid et flertal af befolkningen i byen, der havde stemt for tilhørsforhold til Tyskland ved afstemningen 10. februar 1920 og et stærkt ønske hos de dansksindede om danske forhold i skolevæsnet.

Byens løsning blev en kommuneskole med en tysk afdeling og en dansk afdeling. Og som leder af skolen blev ansat Nis Christian Jørgensen, født 26. maj 1868 i Rinkenæs i et dansksindet hjem. Han havde taget lærereksamen på seminariet i Haderslev i 1888. Inden sin ansættelse som rektor på skolen på Kejser Wilhelms Allé havde han været rektor på en pige-folkeskole i Kiel.

Han bedømmes som værende meget smidig og pragmatisk i forhold til det nationale, og han tilskrives også æren for at overgangen i Sønderborgs skoler gik så forholdsvis gnidningsfrit.

Kommuneskolen i Sønderborg startede altså med et flertal af tysksprogede elever, tysksprogede og tysk uddannede lærere og først langsomt kom der dansksprogede og dansk uddannede lærere til.

I denne proces 1920-1925 blev den tyske afdeling altså placeret i skolen på Kejser Wilhelms Allé/Kongevej, mens den danske afdeling blev placeret i Hertug Frederik-Skolen (nuværende Reimers-skolen). I den danske afdeling blev Heide Simesen overlærer og leder.

I perioden skiftede flertallet i elevgruppen til dansktalende, og det førte i 1925 til, at de to grupper byttede skole, idet den danske afdeling overtog skolen på Kongevej, og den tyske afdeling flyttede

til Hertug Frederik-Skolen. Skiftet var blevet aftalt og sat i værk af de to skoleledere.

Med denne meget korte gennemgang af skolesituationen i Sønderborg først i 1920'erne er vi så fremme ved en forklaring på, hvordan der kunne være en dansk afdeling i kommuneskolen og en forklaring på protokollen for bestået mellemskoleeksamen fra 1927.

Knud Erik Sørensen

Litteratur

Sønderborg bys historie, bd. 2. Udgivet af et udvalg ved Holger Hjelholt (Dy-Po Bogforlag, Sønderborg 1966).

Jubilæumsskrift om Ahlmann-Skolen 1907-2007 af Claus Bjørton (Sønderborg 2007).
